

กฎเชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ
กรณีศึกษาชุมชนไท-ยอง บ้านหนองเจือก จังหวัดลำพูน

นาย กฤษฏางค์ ยะรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางผังชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SPATIAL RULES OF PUBLIC OPEN SPACE USES: A CASE STUDY OF THAI YONG
COMMUNITY, BANN NONG-NGUEAK, LAMPHUN PROVINCE

Mr. Kridsadang Yarin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Community Planning
Department of Urban and Regional Planning
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University
Academic Year 2009
Copyright of Chulalongkorn University

520576

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กฎเชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ กรณีศึกษา
ชุมชนไท-ยอง บ้านหนองเงือก จังหวัดลำพูน

โดย

นาย กฤษฏางค์ ยะรินทร์

สาขาวิชา

การวางผังชุมชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

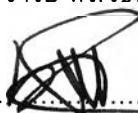
..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพนัท ตาปนานนท์)

ประธานกรรมการ

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

..... กรรมการ

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นิรมล กุลศรีสมบัติ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ชัยณรงค์ อติโพธิ)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

กฤษฎางค์ ยะรินทร์ : กฎเชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ กรณีศึกษาชุมชน
ไท-ยอง บ้านหนองเงือก จังหวัดลำพูน. (SPATIAL RULES OF PUBLIC OPEN
SPACE USES: A CASE STUDY OF THAI YONG COMMUNITY, BANN NONG-
NGUEAK, LAMPHUN PROVINCE)อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ไชศรี ภักดีสุขเจริญ, 175 หน้า.

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่าง รูปทรง การจัดเรียงตัวของ
พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ และรูปแบบการใช้งานพื้นที่ของคนในชุมชนไทยอง บ้านหนองเงือก ลำพูน โดย
เทคนิควิธีวิเคราะห์ทางสถุนฐานวิทยาเมือง ร่วมกับการสังเกตการณ์ และเก็บข้อมูลภาคสนามอย่างเป็น
ระบบ เพื่อสรุปเป็น กฎเชิงพื้นที่ของการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ในชุมชน
กรณีศึกษา และข้อเสนอในการประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ในบริบทที่ใกล้เคียงกันได้

พบว่าพื้นที่โล่งว่างสาธารณะของชุมชนไทยอง มีกฎเชิงพื้นที่ในระดับรวมที่สำคัญอยู่สี่ประการ
ได้แก่ 1) พื้นที่โล่งว่างสาธารณะของชุมชนที่รองรับกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจในวันปกติ มักตั้งอยู่
บนพื้นที่ทางเชื่อมระหว่างโครงข่ายการสัญจรสองเส้นที่มีระดับความสัมพันธ์ที่ดีกับโครงข่ายการสัญจร
ของชุมชนโดยรวม 2) พื้นที่โล่งว่างสาธารณะระดับชุมชนที่รองรับกิจกรรมเทศกาลงานประเพณีใน
โอกาสพิเศษ ล้วนเป็นพื้นที่ที่มีระดับความสัมพันธ์ที่ดีกับโครงข่ายการสัญจรของชุมชนโดยรวม 3) พื้นที่
โล่งว่างสาธารณะในบริบทแบบไทยไม่ควรเป็นพื้นที่โล่งกว้างเกินไป ถึงแม้พื้นที่จะมีสนามทัศน์ที่ดี และมี
ระดับความสัมพันธ์ที่ดีกับโครงข่ายการสัญจรของชุมชนโดยรวม 4) พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนล้วน
ตั้งอยู่บนจุดตัดสำคัญของโครงข่ายการสัญจรในระบบ 'सानเป็นตาราง' แต่เนื่องจากโครงข่ายของการ
สัญจรของชุมชนนั้นอยู่ใน 'ระบบตารางตั้งแนวไม่ตรง' ทำให้ 'ช่องทางมอง' ระหว่างพื้นที่ไม่เชื่อมโยง
ต่อเนื่องถึงกัน กล่าวได้ว่า พื้นที่นั้นๆ มีลำดับศักดิ์ของการมองเห็น ยังผลให้การสัญจร 'ผ่านพื้นที่' และ
การ 'เข้าสู่พื้นที่' นั้น 'ช้าลง' ซึ่งเป็นผลดี เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางสังคมของผู้คนในชุมชนบนพื้นที่นั้นๆ

จากการศึกษาคุณสมบัติเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะพบว่า มีกฎเชิง
พื้นที่ที่สำคัญอยู่สามประการ ได้แก่ 1) พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับเมืองหรือชุมชน ควรมีลักษณะของ
การโอบล้อม-ปิดล้อมที่ดี และมีขนาดที่กว้างขวางเพียงพอที่จะรองรับผู้คนระดับเมืองหรือชุมชนได้ 2)
พื้นที่ทางสังคม หรือพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรประกอบไปด้วยพื้นที่ย่อยๆ หลายๆ พื้นที่ เพื่อให้มีลำดับ
ศักดิ์ในการมองเห็น และมีทางเข้าออกพื้นที่หลายทาง 3) พื้นที่ดังกล่าว ควรมีร่มเงาที่ดีด้วย

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา.....การวางผังชุมชน.....
ปีการศึกษา 2552.....

ลายมือชื่อนิสิต.....กฤษฎางค์ ยะรินทร์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ไชศรี ภักดีสุขเจริญ.....

4974101925 : MAJOR COMMUNITY PLANNING

KEYWORDS : SPATIAL RULES / OPEN PUBLIC SPACE / COMMUNITY PLANNING

KRIDSADANG YARIN : SPATIAL RULES OF PUBLIC OPEN SPACE USES: A
CASE STUDY OF THAI YONG COMMUNITY, BANN NONG-NGUEAK,
LAMPHUN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KHAISRI
PAKSUKCHARERN, Ph.D., 175 pp.

This study focuses on the analysis of the relationship between shape, form and spatial configuration of public open spaces and the space use patterns of Thai Yong community, Baan Nong-Ngueak, Lamphun. This is carried out systematically by spatial morphological, observation and field survey techniques in order to examine the spatial rules of multi-use public open spaces in the case study and to propose the application for other similar areas.

It is found that there are 4 spatial rules of Thai Yong public open spaces; 1) the public open spaces for leisure uses often locate at the intersection of 2 global integrators; 2) the public open spaces for ceremonial uses are the areas that are well integrated with the overall transport network; 3) the public open space uses for Thai context should not be too much exposed despite the isovist field; 4) the community's public spaces often locate on major intersections within the grid transport network. However, because of its deformed grid characteristic, the visual linkages within the area are not well interconnected and become hierarchical. This results in that the 'moving through' and 'moving to' movement become 'slow' and good for social interaction.

The study also reveals that there are 3 spatial rules of the community's local public open spaces; 1) the public open spaces, both city and local levels, should be well enclosed and large enough to accommodate all users at all scales of use; 2) the social spaces or leisure areas should consist of a series of small and visually hierarchical space with multi entrances / exits; 3) such spaces should be shady.

Department : Urban and Regional Planning

Student's Signature

Field of Study : Community Planning

Advisor's Signature

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภักดีสุขเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รวมไปถึงอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางด้านผังเมืองและด้านอื่น ๆ ที่มีส่วนให้ผู้เขียนมีมุมมองต่อเมืองและชุมชนที่กว้างอย่างเป็นระบบมากขึ้น ขอขอบคุณคณาจารย์และบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ เทศบาลตำบลแม่แรงที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและอำนวยความสะดวกในเอกสารข้อมูล อาจารย์แสวง คำดี ที่กรุณาให้ยืมหนังสือ 'ความคิดความเคลื่อนไหว ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมคนไท' ที่มีอาจารย์ แสวง มาละแซมเป็นบรรณาธิการ ที่มีส่วนให้ผู้เขียนเองรู้จัก 'ชาวยอง' ได้อย่างลึกและกว้าง มากขึ้น ขอขอบคุณ พ่อหลวงมงคล มูลชีพ ตลอดจน ชาวชุมชนหนองเงือกทุก ๆ คนที่ได้ให้ความกรุณาเหมือน ลูกหลานคนหนึ่งขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณแม่ภรรยา คุณภรรยา และคุณลูก 'ปกป้อง' ที่เป็นเสมือนพลังทั้งหมดในการเขียนหนังสือ

และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ ผังเมืองรุ่นที่ 30 รุ่น 31 รวมไปถึงเพื่อน "รากไม้" ทุก ๆ คนที่ได้ให้คำปรึกษา มิตรภาพ และมุมมองที่เปิดกว้างในทุก ๆ เรื่องเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
สารบัญแผนที่.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 เหตุผลและความสำคัญของงานวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา.....	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ทฤษฎีชุมชนและการตั้งถิ่นฐาน.....	7
2.1.1 การตั้งถิ่นฐาน.....	7
2.1.2 ความหมายและประเภทของชุมชน.....	10
2.1.3 องค์ประกอบของชุมชน.....	14
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ.....	17
2.2.1 นิยามความสำคัญ ประเภทของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในชุมชน.....	17
2.2.2 รูปแบบการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ.....	22
2.2.3 วิวัฒนาการพื้นที่โล่งว่างสาธารณะและพื้นที่เมือง.....	25
2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ.....	33
2.3.1 คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่รวม (global spatial properties)	33
2.3.2 คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ (local spatial properties)	43
2.3.3 ปัจจัยในเชิงเศรษฐกิจ-สังคมที่มีผลต่อการใช้พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ.....	44
2.4 สรุปแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	47
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	50
3.1 รูปแบบงานวิจัย.....	50
3.2 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา.....	57
4.1 ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนกรณีศึกษา.....	57
4.2 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	64
4.2.1 ลักษณะทางภูมิประเทศ.....	64
4.2.2 เขตปกครอง.....	65
4.2.3 ประชากร.....	70
4.2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	72
4.2.5 การใช้ประโยชน์อาคาร.....	74
4.2.6 ลักษณะในทางเศรษฐกิจ - สังคม.....	74
บทที่ 5 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในชุมชน.....	87
5.1 พื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่ปรากฏในชุมชน.....	87
5.1.1 ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในชุมชน.....	87
5.1.2 พื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์.....	89
5.2 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่ปรากฏในชุมชน.....	96
5.2.1 การวิเคราะห์คุณสมบัติเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่รวม (global spatial properties).....	96
1) การวิเคราะห์มวลอาคารและที่เว้นว่าง (figure and ground analysis).....	96
2) การวิเคราะห์ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็น (visibility and accessibility analysis).....	105
3) การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสู่พื้นที่อื่น ๆ (site linkage).....	115
5.2.2 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ.....	117
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเศรษฐกิจ-สังคมเฉพาะกับพื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิด การใช้งานพื้นที่อย่างอเนกประโยชน์.....	137
5.3.1 ความเชื่อภายใต้อิทธิพลของการนับถือ 'พระพุทธศาสนา' และความเชื่อดั้งเดิม.....	137
5.3.2 สถานภาพทางสังคมของผู้นำชุมชน หรือระบบ 'อุปถัมภ์'.....	143
5.3.3 ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ครอบครัวขยาย.....	144
5.3.4 รูปแบบของเศรษฐกิจ ชุมชนเกษตรกรรม-หัตถกรรม.....	146
บทที่ 6 บทอภิปรายและสรุปผลการศึกษา.....	154
6.1 ข้อสรุปของผลการศึกษา.....	155
6.1.1 การระบุพื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิดการใช้งานอย่างอเนกประโยชน์	155

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.1.2 ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาคุณสมบัติเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ในระดับพื้นที่รวม (global spatial properties).....	156
6.1.3 ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาคุณสมบัติเชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ในระดับพื้นที่เฉพาะ (local spatial properties).....	157
6.1.4 ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางเศรษฐกิจ-สังคม เฉพาะกับพื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิดการใช้งานพื้นที่อย่างอเนกประโยชน์.....	159
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	160
6.3 ข้อประยุกต์ใช้.....	168
6.4 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาในครั้งต่อไป.....	171
รายการอ้างอิง.....	172
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรครัวเรือน ประจำเดือนกันยายน พ.ศ. 2550 เทศบาลตำบลแม่แรง.....	70
ตารางที่ 4.2 โครงสร้างประชากร หมู่บ้านหนองเจือก หมู่ที่ 5 จำแนกตามช่วงอายุ.....	71
ตารางที่ 4.3 ประชากรหมู่บ้านหนองเจือก จำแนกตามกลุ่มหมู่บ้าน (ป่อกบ้าน).....	72
ตารางที่ 4.4 เทศกาลงานประเพณีที่ปรากฏในชุมชน และวิถีชีวิตชุมชนในรอบปี.....	86
ตารางที่ 5.1 การจำแนกพื้นที่โล่งว่างสาธารณะออกตามขนาดของชุมชน วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้งานพื้นที่โล่งว่างสาธารณะและช่วงเวลาที่มีการใช้งาน พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ.....	91
ตารางที่ 5.2 การสรุปคุณลักษณะของ พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในชุมชนหนองเจือก ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์	93
ตารางที่ 5.3 แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึง พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ในระดับพื้นที่รวมและในระดับพื้นที่เฉพาะ.....	111
ตารางที่ 5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึง ในระดับพื้นที่รวมและระดับย่าน.....	112
ตารางที่ 5.5 แสดงคุณสมบัติของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ.....	133

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1.1 พื้นที่โล่งว่างสาธารณะระดับละแวกบ้าน (ลานบ้าน-ช่วงบ้าน)	3
รูปที่ 1.2 งานประเพณีจุดดวงควัตร (เข้ากรรม) บริเวณที่โล่งว่างสาธารณะระดับชุมชน.....	3
รูปที่ 2.1 การจัดที่ว่างและมวลทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่ตั้งแต่ละแวก ที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อ ซึ่งส่งผลต่อการวางผัง กลุ่มบ้าน หมู่บ้าน และนิเวศวิทยาท้องถิ่น.....	23
รูปที่ 2.2 รูปแบบการวางผังหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับ วัด ช่วงวัด หอเสื่อบ้าน ใจบ้าน ช่วงบ้าน ป่าช้า หมู่บ้านทุ่งนา.....	24
รูปที่ 2.3 ลักษณะ ช่วงเรือนของคนพื้นถิ่นในภาคเหนือ.....	24
รูปที่ 2.4 การจัดเรียงตัวเชิงพื้นที่ของเซลล์อย่างอิสระโดยกฎเชิงพื้นที่ทำให้เกิดโครงสร้างในภาพรวม.....	26
รูปที่ 2.5 โครงสร้างสายลูกบิด (beady ring structure)	27
รูปที่ 2.6 เมือง Seripe	27
รูปที่ 2.7 หมู่บ้านเล็ก ๆ ในประเทศฝรั่งเศส ในคริสต์ศตวรรษ19 ที่พบว่ามีโครงสร้างสายลูกบิด.....	28
รูปที่ 2.8 เมือง Hacilar	28
รูปที่ 2.9 เทคนิควิธีวิเคราะห์ภาพและพื้น (figure and ground analysis) ของพื้นที่เมือง Goteborg	35
รูปที่ 2.10 การวิเคราะห์สนามทัศน (visual field analysis)	37
รูปที่ 2.11 เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์สนามทัศน และผลสังเกตการณ์รูปแบบการใช้พื้นที่ ของการเดินเท้าภายในสถานีรถไฟวิคตอเรีย ลอนดอน อังกฤษ.....	38
รูปที่ 2.12 สนามทัศน และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชน ชุมชนย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร.....	41
รูปที่ 2.13 สนามทัศน และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชน ชุมชนท่าทราย นนทบุรี.....	42
รูปที่ 4.1 ประติมากรรมและจิตรกรรมศิลปะพม่าที่ประดับอยู่บนหอพระไตรปิฎก ภายในวัดหนองเจือก.....	62
รูปที่ 4.2 สภาพโดยทั่วไปในชุมชนหนองเจือก.....	82
รูปที่ 4.3 หัตถกรรมในชุมชนหนองเจือก.....	83
รูปที่ 4.4 ชุมชนหนองเจือกในวันเวลาโอกาสพิเศษ.....	84
รูปที่ 4.5 ชุมชนหนองเจือกในวันเวลาปกติ.....	85
รูปที่ 5.1 ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่ปรากฏในชุมชนกรณีศึกษา.....	89
รูปที่ 5.2 บล็อกถนนที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่าหรือรูปหลายเหลี่ยม.....	97
รูปที่ 5.3 Axial Line ที่ผ่าน Convex Space บนเว้าว่างประเภทโครงข่ายถนนและทางเดินเท้า: บริเวณบ้านหลวง.....	98
รูปที่ 5.4 ด้านสกัดของอาคารในชุมชนมักจะวางในแนว เหนือ-ใต้ และลักษณะของอาคาร ที่เกาะกลุ่มกันเป็นกระจุกแต่ไม่ชิดกัน.....	99
รูปที่ 5.5 ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับรวม (visibility and accessibility global integration HH Rn) ที่มีความสัมพันธ์กับที่ตั้งของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ในระดับชุมชน.....	105

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 5.6 ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับรวม (visibility and accessibility global integration HH Rn) ที่มีความสัมพันธ์กับที่ตั้งของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับละแวกบ้าน.....	106
รูปที่ 5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นระดับพื้นที่รวม และระดับพื้นที่เฉพาะ (global and local correlation)	109
รูปที่ 5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นระดับพื้นที่รวม และระดับพื้นที่เฉพาะ ของช่วงบ้านคุณอนงค์ ศรีเยาว์เรือนและพื้นที่ต่อเนื่อง.....	110
รูปที่ 5.9 กราฟแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง ศักยภาพในการมองเห็นและเข้าถึงพื้นที่ของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ในระดับพื้นที่รวมและ ในระดับพื้นที่เฉพาะ.....	111
รูปที่ 5.10 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงแก้ว (ลานในกำแพงวัด)	121
รูปที่ 5.11 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ลานหน้าวัดด้านทิศเหนือ.....	122
รูปที่ 5.12 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ลานหน้าวัดด้านทิศใต้.....	123
รูปที่ 5.13 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: สนามโรงเรียนบ้านหนองเจือก.....	124
รูปที่ 5.14 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: บริเวณโดยรอบหนองน้ำออกกู.....	125
รูปที่ 5.15 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านคุณเสรี ขาวตา, คุณยุรหงส์ ชัยอุประระ.....	126
รูปที่ 5.16 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านพ่อทวีศักดิ์ อุดตะมะโน.....	127
รูปที่ 5.17 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้าน ด.ต. บัณฑิต เหล่ายวีระ และพื้นที่ต่อเนื่อง.....	128
รูปที่ 5.18 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านพ่อประสิทธิ์ จอมจันทร์ยอง และพื้นที่ต่อเนื่อง.....	129
รูปที่ 5.19 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านคุณอนงค์ ศรีเยาว์เรือน และพื้นที่ต่อเนื่อง.....	130
รูปที่ 5.20 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านคุณนิคม ไชยชาติ และพื้นที่ต่อเนื่อง.....	131
รูปที่ 5.21 การวิเคราะห์พื้นที่โล่งว่างสาธารณะในระดับพื้นที่เฉพาะ: ช่วงบ้านพ่อบุญเลิศ อินกองงามและพื้นที่ต่อเนื่อง.....	132
รูปที่ 5.22 วัดหนองเจือก.....	138
รูปที่ 5.23 เสาใจบ้านของชุมชนหนองเจือก.....	140
รูปที่ 5.24 หอพ่อบ้านของชุมชนหนองเจือก.....	140
รูปที่ 5.25 การจัดวางองค์ประกอบชุมชนที่สัมพันธ์กับคติความเชื่อ.....	142
รูปที่ 5.26 กฎเชิงพื้นที่ในระดับพื้นที่เฉพาะ (local dynamic) ที่ทำให้เกิดโครงสร้างในภาพรวม (global structure)	143
รูปที่ 5.27 'ช่วงบ้านของครอบครัวขยาย' ; 'คุ้ม' บ้าน พ่อพ่อนานเชิง มูลชีพ และพื้นที่ต่อเนื่อง.....	145

สารบัญญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 5.28 การทอผ้าและการแกะสลักตุ๊กตาไม้ เป็นการสร้างงานหัตถกรรมที่พบได้ทั่วไป ในชุมชนหนองเงือก.....	147

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ 2.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	49
แผนภูมิ 3.1 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา.....	56
แผนภูมิ 4.1 รายได้ประชากรในตำบลแม่แรง แยกตามหมู่บ้านโดยคิดรวมเป็นตัวเงินต่อปี ปี พ.ศ. 2550.....	75

สารบัญแผนที่

	หน้า
แผนที่ 1.1 ภาพถ่ายทางอากาศชุมชนชนกรณศึกษา; ชุมชนหนองเจือก ปีพ.ศ. 2545.....	6
แผนที่ 4.1 สภาพภูมิประเทศและที่ตั้งชุมชนชนกรณศึกษา.....	66
แผนที่ 4.2 กลุ่มหมู่บ้าน (ปึกบ้าน) ในชุมชนชนกรณศึกษา.....	67
แผนที่ 4.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	68
แผนที่ 4.4 การใช้ประโยชน์อาคาร.....	69
แผนที่ 5.1 โครงข่ายพื้นที่โล่งว่างสาธารณะและตำแหน่งที่เกิดการเข้าใช้งานพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ทั้งหมดในชุมชน.....	88
แผนที่ 5.2 พื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์.....	95
แผนที่ 5.3 มวลอาคารและที่เว้นว่าง (figure and ground analysis)	100
แผนที่ 5.4 โครงข่ายที่เว้นว่างประเภทถนน (figure and ground analysis)	101
แผนที่ 5.5 โครงข่ายที่เว้นว่างประเภททางเดินเท้า (figure and ground analysis)	102
แผนที่ 5.6 ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นในระดับพื้นที่รวม (Visual Graph Analysis : integration HH Rn)	103
แผนที่ 5.7 ศักยภาพในการเข้าถึงและมองเห็นในระดับย่าน (Visual Graph Analysis : integration HH R3)	104
แผนที่ 5.8 การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญ (site linkage)	116
แผนที่ 5.9 ร่มเงาอาคารและต้นไม้ และบริเวณพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์.....	120
แผนที่ 5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์ กับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อพื้นถิ่น.....	148
แผนที่ 5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์ กับองค์กรทางสังคมและบ้านผู้นำชุมชน.....	149
แผนที่ 5.12 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์ กับความเกี่ยวพันทางเครือญาติ บริเวณโดยรอบพื้นที่.....	150
แผนที่ 5.13 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์ กับโครงสร้างอาชีพ บริเวณโดยรอบพื้นที่.....	151
แผนที่ 5.14 ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ที่เกิดการเข้าใช้งานอย่างอเนกประโยชน์ กับลักษณะทางสังคม-เศรษฐกิจเฉพาะของชุมชนไท-ยongบ้านหนองเจือก.....	152